

Sivistystoimiala

SIVISTYSTOIMIALAN TALOUSARVIOESITYS 2026

Vastuuhenkilöt

Vs. sivistysjohtaja Esa Kähkönen
Opetuspäällikkö Jarno Ovaska
Varhaiskasvatuspäällikkö Johanna Lepistö
Vt. vapaa-aika- ja hyvinvointipäällikkö Teija Savolainen
Talous- ja hallintosiantuntija Sari Soikkeli

Toiminnan kuvaus

Sivistystoimialaan kuuluvat varhaiskasvatuspalvelut, opetuspalvelut sekä vapaa-aika- ja hyvinvointipalvelut. Vapaa-aika- ja hyvinvointipalvelut koostuvat kirjasto- ja museopalveluista, nuoriso- ja liikuntapalveluista sekä hyvinvointi-, osallisuus- ja tapahtumapalveluista. Sivistystoimiala keskittyy omassa palvelutuotannossa lakisääteisten palvelujen järjestämiseen sekä toimii yksityisten ja kolmannen sektorin palvelutuottajien kumppanina. Palvelut tuotetaan lähialueilla tai keskitetysti. Omaa palvelutuotantoa täydennetään tarvittaessa yksityisillä ostopalveluilla.

TOIMINNAN MUUTOKSET VUONNA 2026 JA PERUSTELUT MUUTOKSILLE

Sivistystoimiala

Sivistystoimiala joutuu vastaamaan merkittävään haasteeseen talousarvion 2026 laadinnassa. Talousarvion raamissa vuodelle 2026 sivistystoimialan toimintatuotot ovat 2 467 300 euroa, toimintakulut -28 990 000 euroa ja toimintakate -26 522 700 euroa. Toimintakuluihin sisältyvä henkilöstökulujen raami on -20 809 000 euroa ja muiden kulujen osuus on -8 181 000 euroa. Sivistystoimialan talousarvioesityksessä ulkoiset toimintatuotot ovat yhteensä n. 2,4 miljoonaa euroa, ulkoiset toimintakulut n. 30,2 miljoonaa euroa ja toimintakate n. 27,8 miljoonaa euroa. Toimintatuotot alittavat raamin n. 91 000 eurolla. Toimintakulut puolestaan ylittävät raamin n. 1,2 miljoonaa eurolla. Toimintakate ylittää raamin n. 1,3 miljoonaa eurolla.

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalveluiden toimintatuotot ovat n. 402 000 euroa. Myyntituottoja, joka on ulkopaikkakuntien laskutusta, korotetaan maltillisesti. Varhaiskasvatuspalveluiden toimintakulut ovat ulkoiset erät huomioiden 9,7 miljoonaa euroa, ja ne nousevat n. 549 000 euroa verrattuna vuoden 2025 talousarvioon.

Henkilöstökuluja budjetoidaan sivukuluineen n. 292 000 euroa enemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa. Kustannusnousua selittävät palkankorotukset ja osin lastenhoitajien nimikkeiden muuntaminen sosionomien nimikkeiksi. Henkilöstökuluissa ei varauduta lisäryhmän perustamiseen eikä tuen tarpeen kasvuun. Varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuudesta ja lapsen tuesta säädetään varhaiskasvatuslaissa 540/2018 §35, joten varautumattomuudesta muodostuu lisätalousarvion riski. Sijaiskuluihin varatut määrärahat säilytetään vuoden 2025 tasossa eikä reagoida vuoden 2025 aikana tapahtuneeseen sijaiskulujen kasvuun. Varhaiskasvatuksen mitoituksista säädetään valtioneuvoston asetuksessa 753/2018 § 1 eikä siitä voida poiketa henkilöstön poissaolotilanteissa. On mahdollista, että palvelun järjestäminen muodostaa lisätalousarvion riskin.

Nykyinen palveluverkko, kunnallisten ja yksityisten päiväkotien kapasiteetti, tulee olemaan täynnä vuonna 2026. Palveluseteliin on budjetoitu kokonaisuudessaan 150 000 euroa enemmän ja tämä johtuu setelin arvon ja kertoimien muutoksesta. Indeksien ja palvelusetelilain voimaantulon vaikutuksia ei voida täysin ennakoita. On mahdollista, että palvelusetelien myöntämistä joudutaan rajaamaan ja kunnallisen tuotannon kapasiteetin ollessa täynnä, muodostuu lisätalousarvion riski. Yksityisestä perhepäivähoidosta maksettavaa kuntalisää on korotettu ja tämän vuoksi avustuksiin on budjetoitu 40 000 euroa enemmän. Muissa toimintakuluissa on huomioitu varhaiskasvatuksen hallinnon ja konsultoitavien erityisopettajien työtilan ulkoisen vuokran poistuminen.

Opetuspalvelut

Orimattila opetuksen järjestäjänä vastaa siitä, että oppivelvollisille tarjotaan perusopetusta. Orimattilassa annetaan myös lukio-opetusta. Opetuksen järjestäminen perustuu perusopetus- ja lukiolakiin, asetuksiin ja opetussuunnitelmaan.

perusteisiin. Keskeisiä arvoja opetuksen järjestämisessä ovat yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja saavutettavuus. Lakisääteisen tehtävän järjestäjänä opetuspalvelujen tuloksellisuus tarkoittaa mahdollisimman laadukkaan palvelun tuottamista käytössä olevin varoin.

Opetuspalvelujen toimintatuotot ovat n. 1,3 miljoonaa euroa. Toimintatuotot vähenevät n. 194 000 euroa vuoteen 2025 verrattuna. Toimintatuottojen muutos johtuu kotikuntakorvausten ennakoidusta vähentymisestä. Ulkoiset toimintakulut ovat n. 17,5 miljoonaa euroa, joka ylittää raamin (n. 16,9 miljoonaa euroa) n. 0,6 miljoonalla eurolla. Henkilöstökulut ovat n. 13,2 miljoonaa euroa ja nousevat edellisvuoteen verrattuna n. 800 000 eurolla, josta palkkakustannukset käsittävät n. 0,6 miljoonaa euroa ja henkilösivukulut n. 0,2 miljoonaa euroa.

Ennen sopeuttamistoimenpiteitä ulkoiset toimintakulut ylittivät raamin n. 1,0 milj. eurolla. Talouden sopeuttamisen toimenpiteinä vuodelle 2026 on talousarviosta säästetty Myllylän koulun ylisuurten luokkien jakaminen, leikattu opetushenkilöstön täydennyskoulutusmäärärahoista, yksiköiden aineista, tarvikkeista ja tavaroista sekä kalustomäärärahasta, poistettu lukion opiskelijoiden käyttäjätunnusten siirto hallinnon verkosta toistaiseksi, poistettu ulkoiset vuokramenot Wanhan Amiksen tilojen vuokraamiseksi sivistystoimen hallinnon ja yhteiskouluun siirtyvien yläkoululaisten osalta, leikattu Kuntola-yksikköön varatun erityisluokanopettajan palkkakustannukset sekä leikattu koulujen tuntikehyksestä 50 tuntia. Lisäksi opetuspalveluiden talousarviossa esitetään sopeuttamistoimenpiteeksi valmistavan opetuksen lakkauttamista 1.8. 2026 alkaen. Säästötoimenpiteillä saavutetaan 400 000 euron säästö vuodelle 2026. On tärkeää huomata, että tuntikehyksen leikkaaminen (50 h) vaikuttaa vuonna 2026 vasta syksyn osalta (elo-joulukuu n. 30 000 euroa, seuraavina vuosina koko vuoden ajalta n. 70 000 e / vuosi). Tuntikehysleikkaus on tuntuva säästötoimi, vaikka euromääräisesti vaikutus jää vielä ensimmäisenä vuonna maltilliseksi. Kuitenkin kerrannaisvaikutus tulevina vuosina lisääntyy oppilasmäärän vähetessä.

Säästötoimenpiteistä erityisesti valmistavan opetuksen lopettaminen ja Kuntola-yksikköön varattu henkilöstöresurssi lisäävät lisätalousarvion riskiä merkittävästi. On huomattava, että valmistava opetus ei ole lakisääteinen palvelu, mutta vastaanottokeskuksen edelleen toimiessa Orimattilassa vuonna 2026 voivat sinne muuttavat uudet perheet synnyttää uudelleen tarpeen valmistavan opetuksen aloittamiseen. Valmistavan opetuksen lakkauttaminen merkitsee myös valtionosuuksina maksettavan valmistavan opetuksen tuen menettämistä.

Perusopetuslain muutos liittyen oppimisen tukeen lisää henkilöstömenoja, sillä oppimisen tuen toteutuminen on varmistettava jokaisessa perusopetuksen yksikössä. Kolmiportaisesta tuesta luopuminen, siirtyminen ryhmä- ja oppilaskohtaiseen tukeen, tarkoittaa kaikkein pedagogisten rakenteiden ja toimintakulttuurin muutosta, joka vie aikansa. Lukuvuoden 2025-2026 aikana oppimisen tuen toteuttaminen uudella tavalla konkretisoituu ja vasta syksyllä 2026 on riittävän resurssin arvioiminen mahdollista. Nyt talousvuoteen lähdetään arvioimalla lisätarpeeksi kahden erityisluokanopettajan resurssi, joka sisältyy talousarvioon. Oppimisen tuen lainuudistuksessa toiminta-alueittainen opetus lisää myös henkilöstöresurssia suurimman ryhmäkoon pienentyessä kahdeksasta oppilaasta kuuteen. Orimattilassa on tällä hetkellä toiminta-alueittaista opetusta tarvitsevia lapsia 19, joten kolmen ryhmän maksimimäärä ylittyy. Silti talousarvioon ei sisällytetä koulunkäynninohjaajien palkkakustannuksia, vaan neljäs ryhmä pyritään järjestämään joustavilla opetusjärjestelyillä yhden lisäopettajan työpanoksella. Oppimisen tuen lainuudistus lisää kunnan valtionosuuksia.

Palveluverkkoa tiivistetään suunnitelman mukaisesti syksyllä 2026 Järvikunnan koulun lakkautuksella. Järvikunnan koulun lakkauttaminen ja oppilaiden siirtyminen Tönnön kouluun ei tuota välitöntä säästöä henkilöstökuluissa, sillä oppilasmäärät ovat yhdistymisen alussa 4-6-luokkien osalta reilusti ylisuuret, joten väliaikainen resurssi on varattava lukuvuosille 2026-2027 ja 2027-2028. Sen jälkeen henkilöstötarve putoaa, kuten lakkauttamista suunniteltaessa on ennakoitu. Seuraavat palveluverkon toimet ovat 2030-lukua lähestyttäessä ja se ylitettäessä erittäin keskeiset, sillä nopeasti vähenevä oppilasmäärä aiheuttaa sekä tilojen että henkilöstön osalta ylikapasiteettia tarpeeseen nähden. Tämä säästöpotentiali on merkittävä.

Jokivarren yläkoululaisten siirtymiseen Orimattilan yhteiskouluun liittyvä ulkoisten vuokrien budjetti on poistettu talousarviosta, mikä tarkoittaa, että siirtyminen yhteen yläkouluun lykkääntyy tuleville vuosille. Toiminnan- ja henkilöstösuunnittelun suhteen on tärkeää kuitenkin, että päätetään siitä, milloin yhteen yläkouluun siirrytään ja miten palveluverkon kehittämisessä edetään.

Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin on palautettu 85 000 euroa aiemman kertaluonteisen 100 000 euron säästön vuoksi. Alun perin kaavailtua 100 000 euron palautusta on myös osana sopeuttamistoimenpiteitä leikattu 15 000 eurolla.

Lukion vetovoiman kehittämiseen ei ole varattu erillistä käyttöbudjettia, mutta se on olennainen talousvuoden toimi, jota on tarkasteltava niin organisaation sisäisesti kuin myös lähikuntien toisen asteen koulutukseen tutustuen ja yhteistyössä. Hallinnollisesti yhdistetty yksikkö Orimattilan Yhteiskoulu ja Erkko-lukio mahdollistaa tiiviimmän

yhteistyön henkilöstön välillä ja vetovoimaa lisääviä tekijöitä on mahdollista toteuttaa kustannustehokkaasti. Seuraavana talousvuonna asiaan tulee varata erillinen budjetti, kun suunnitelma on vetovoiman kehittämiseksi on saatu käynnistettyä.

Henkilöstön työhyvinvointi ja sen tukeminen sisältävät merkittävää säästöpotentiaalia ja toisaalta lisäävät kustannusten ennakointivarmuutta. Johtamiseen panostaminen on tärkeä osa henkilöstön työhyvinvoinnin edistämistä. Selkeät tehtäväkuvat ja johtamisen rakenteet mahdollistavat työhyvinvointiin panostamisen koko kentällä. Sairauspoissaolojen tarkastelu ja juurisyihin puuttuminen ennaltaehkäisevästi lisäävät talouden hallittavuutta. Johtamisen ja esihenkilötyön kehittämistä tehdään sisäisenä esihenkilövalmennuksena toimintavuoden aikana.

Vapaa-aika ja hyvinvointipalvelut

Vapaa-ajan ja hyvinvoinnin palvelualueeseen kuuluvat liikunta- ja nuorisopalvelut, kirjasto-, kulttuuri- ja museopalvelut sekä hyvinvointi-, osallisuus- ja tapahtumapalvelut. Palvelualue aloitti toimintansa 1.1.2025. Palvelualueella työskentelee talousarviovuonna 6 perintövaroilla palkattua työntekijää sekä kaksi määräaikaista hanketyöntekijää.

Palvelualueen ulkoiset toimintatuotot ilman sisäisiä eriä ovat n. 620 000 euroa eli noin 130 000 euroa enemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa. Nousua selittävät liikunta- ja kirjastopalveluiden hankkeet sekä kahvion ja uimahallin myyntituottojen kasvu. Ulkoiset toimintakulut ovat n. 2,5 milj. euroa, mikä on n. 250 000 euroa enemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa. Nousua selittävät ulkoiset vuokratilat, uimahallin kahviopalvelujen suurempi kysyntä, hankkeiden kulut ja työterveyspalvelujen budjetointi palvelualueen talousarvioon. Henkilöstökulut ovat n. 1,6 milj. euroa, joka on noin 130 000 euroa edellisen vuoden talousarviota suurempi. Nousua selittävät liikunta- ja kirjastopalveluiden hanketyöntekijät, kesätyöntekijöiden palkkamäärärahaavaraus omaan budjettiin sekä palkankorotukset. Yhdistyksille ja kaupunkilaisille jaettavat avustukset koko palvelualueella pysyvät vuoden 2025 tasolla. Avustuspäärahahoihin on lisätty 2 000 euroa kotiseutumuseon aukiolon varmistamiseen.

Talousarviovuonna 2026 palvelualueen organisaatorakennetta tarkastellaan ja muokataan tarpeen mukaan, jotta pystytään varmistamaan eri tiimien johtamisrakenteet, työajallinen resurssi sekä palveluiden sujuvuus asiakasrajapinnassa. Talouden sopeuttamistoimenpiteitä palvelualueella on tehty yhteensä n. 85 000 euron edestä, josta n. 36 000 euroa kohdistuu palvelualueen organisaatorakenteen sekä tehtävien uudelleen organisointiin (yhden htv:n täyttämättä jättäminen). Palvelualueella 11 000 euron säästötoimenpide kohdistuu Artjärvellä sijaitsevan kudontatilan vuokrasopimuksen päättämiseen 6/2026 alkaen. Muut säästötoimenpiteet on kuvattu yksiköiden omissa osioissa.

Kirjasto- ja museopalvelut

Kirjasto- ja kulttuuri- ja museopalveluiden toimintatuotot ovat n. 74 000 euroa. Toimintatuotot kasvavat edelliseen talousarvioon verrattuna n. 11 000 euroa. Ulkoiset toimintakulut ovat n. 835 000 tuhatta euroa. Toimintakulut ovat kasvaneet edelliseen talousarvioon verrattuna n. 50 000 euroa. Ylitystä selittää Selko Suomi -hankkeeseen varattu määräraha. Vastuualueella on lisäksi yksi perintövaroilla palkattu työntekijä, jonka palkkamäärärahat eivät näy talousarviossa. Kirjastoon ei esitetä palkattavaksi kesätyöntekijöitä talouden sopeuttamistoimien vuoksi.

Kirjasto- ja museopalvelut valmistautuvat lähivuosina kirjaston ja taidemuseon tilojen uudelleen organisointiin Kulttuuritalon sisäilmaongelmien seurauksena. Kirjasto- ja museopalveluiden järjestämällä erilaisilla tapahtumilla edistetään kuntalaisten hyvinvointia, osallisuutta, yhdenvertaisuutta sekä Orimattilan elin- ja vetovoimaa. Tavoitteena vuonna 2026 on järjestää vapaa-aika- ja hyvinvointipalvelualueen muiden palveluiden kanssa yhteistyössä kaksi isompaa kulttuuritapahtumaa sekä lisäksi pienempiä tapahtumia palvelualakohtaisesti.

Yhteistyöllä vapaa-aika- ja hyvinvointipalvelualueen muiden palveluiden, kolmannen sektorin ja seudullisten yhteistyökumppanien kanssa tavoitellaan orimattilalaisten osallisuuden ja hyvinvoinnin lisäämisen ohella Kulttuuritalon palveluille uusia käyttäjiä ja näkyvyyttä. Vuonna 2026 kirjasto on mukana seudullisessa Vaikuttava kirjasto -hankkeessa ja toteuttaa Selkosuomenkielinen keskustelu- ja lukupiiri -pilotointihanketta.

Taidemuseon perusnäyttelyä uudistetaan vuoden 2026 aikana ja lisäksi juhlistetaan kuvanveistäjä Pentti Papinhaon syntymän 100-vuotisjuhlaa. Taidemuseon markkinointiin ja näkyvyyteen muun muassa pääkaupunkiseudulla ja Lahdessa panostetaan Ari Kalevi Hakalan perintörahojen turvin. Lisäksi toteutetaan vuodessa neljä vaihtuvaa näyttelyä. Taidemuseolla jatkaa vuonna 2023 aloittanut ma. museoamanuenssi Wall-Hakalan taidesäätöön kokoelman ja vaihtuvien näyttelyiden parissa.

Liikuntapalvelut- ja nuorisopalvelut

Liikunta- ja nuorisopalvelujen ulkoiset toimintatuotot ovat n. 513 000 euroa. Toimintatuotot kasvavat n. 97 000 euroa edelliseen talousarvioon nähden. Kasvua selittävät liikuntapalveluiden hankkeen tulot sekä kahvion, uimahallin ja kuntosalin myyntituotot. Toimintakulut ovat n. 1,26 miljoonaa euroa ja ne kasvavat n. 67 000 euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Kasvua selittää pääosin liikuntapalveluiden hankkeen kulut. Lisäksi vastuualueella on neljä perintövaroilla palkattua työntekijää, joiden palkkakulut eivät näy talousarviossa.

Talouden sopeuttamisen säästötoimenpiteenä liikuntapaikkojen hoidosta, rakentamiskustannuksista ja kunnossapidosta on karsittu 7 300 euroa ja liikuntapaikkojen kesälomasijaisen palkkakustannukset 12 600 euroa. Riskinä molemmissa on palvelutason lasku ja mahdollinen liikuntapaikkojen käyttöaikojen supistaminen kesälomakaudella. Turvallisuussyistä budjetista on poistettu myös kylien jääkenttien ylläpito niiden koulujen pihoilta, jossa ei ole koulutoimintaa enää talvikaudella 2026-2027 (Luhtikylä ja Kuivanto). Näiden osalta budjetista on poistettu niihin varattu määräraha 2 700 €. Riskinä on lasten ja nuorten liikkumismahdollisuuksien heikkeneminen, mutta koko muun kiinteistön alueen ylläpidosta poisto aiheuttaa myös liikuntakäyttöön turvallisuusriskin auraamattomien kulkuväylien ja valaisemattomien kenttien vuoksi.

Liikuntapalvelut ovat palvelualueen suurin tehtäväkokonaisuus. Liikuntapalveluiden tehtävä on järjestää liikuntapalveluja ja terveyttä sekä hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen, ylläpitää ja kehittää liikuntapaikkoja sekä tukea kansalaistoimintaa. Liikuntapalvelut vastaavat myös liikuntaneuvonnasta sekä osin koulujen uinninopetuksesta. Toimintavuoden tavoitteena on edelleen kasvattaa uimahallin kävijämääriä.

Liikuntapalveluissa jatkuu Suomi liikkeelle ohjelman Liikkuva koulu- ja MOVE! -hanke (OLAA2), jonka tavoitteena on koulupäivän liikunnallistaminen sekä Move-prosessin kehittäminen ja perusopetusikäisten lasten ja nuorten liikuntaneuvonnan kehittäminen. Hanke toimii kaikilla Orimattilan peruskouluilla ja siihen on palkattu kokoaikainen hanketyöntekijä. Liikuntapalveluiden toimintavuoden tavoitteissa huomioidaan maahanmuuttajien liikkumisen edistäminen ja soveltavan liikunnan järjestäminen. Liikuntaneuvontaa tarjotaan OLAA2 -hankkeen toimenpiteiden lisäksi kaiken ikäisille kuntalaisille maksuttomasti.

Nuorisopalvelut koostuvat perusnuorisotyöstä, koulunuorisotyöstä sekä etsivästä nuorisotyöstä. Nuorisopalvelut ovat mukana seudullisessa yhteistyössä, jonka tavoitteena on aloittaa vuonna 2026 vaikuttavuuden arviointimittariston laatiminen nuorisotyöhön.

Perusnuorisotyö tarkoittaa nuorten kanssa tehtävää arjen ja vapaa-ajan työtä, joka on kaikille nuorille avointa ja ennaltaehkäisevää. Perusnuorisotyön ydintä on nuorten kohtaaminen, osallistaminen ja yhteisöllisyyden edistäminen ja se tarjoaa 6-luokkalaisille - 17-vuotiaille nuorille turvallisen paikan viettää vapaa-aikaa. Orimattilassa on yksi nuorisotila, joka sijaitsee Orimattilan Erkontiellä. Nuorisotilatoimintaa kehitetään talousarviovuoden 2026 aikana, jotta se vastaa paremmin tarpeeseen. Nuorisotilan lisäksi perusnuorisotyö tarjoaa loma-aikojen toimintaa, kuten retkiä, leirejä ja tapahtumia.

Koulunuorisotyö toimii yhteistyössä kuraattorien, psykologien ja terveydenhoitajien kanssa, mutta se ei ole osa virallista opiskeluhoitoa. Se tarjoaa ennaltaehkäisevää tukea ja kuuntelevan aikuisen, ilman diagnooseja tai arviointia. Koulunuorisotyö tuo nuorisotyön periaatteet - vapaaehtoisuus, luottamus ja nuoren osallisuus - kouluympäristöön. Se voi olla silta vapaa-ajan nuorisotyöhön, kuten nuorisotiloihin tai harrastustoimintaan.

Koulunuorisotyöntekijät järjestävät ryhmätoimintaa, tapahtumia ja keskustelutuokioita, jotka tukevat koulun yhteishenkeä ja ehkäisevät yksinäisyyttä. Koulunuorisotyö toimii osana kasvattajayhteisöä yhdessä opettajien, oppilashuollon ja huoltajien kanssa. Se tuo koulun arkeen nuorisotyön näkökulman ja menetelmät. Koulunuorisotyö ei siis korvaa opiskeluhoitoa tai muuta nuorisotyötä, vaan täydentää niitä - usein juuri siellä, missä nuori viettää suurimman osan arjestaan. Koulunuorisotyöhön on saatu palkattua perintövarojen avulla yksi työntekijä lisää, jonka työ painottuu nivelvaihtelyöhön. Toimintamuotojen vakiinnuttaminen on yksi talousarviovuoden tavoitteista.

Etsivän nuorisotyön tehtävä on varmistaa, että jokainen nuori saa kasvamiseen, itsenäistymiseen ja osallisuuteen tarvitsemansa tuen - että kenenkään ei tarvitse kasvaa ja selviytyä yksin. Etsivässä nuorisotyössä kohdataan alle 29-vuotiaita nuoria, jotka tarvitsevat arjessaan tukea sekä näkymiä tulevaisuuteen. Etsivä nuorisotyö tavoittelee tuen tarpeessa olevia nuoria ja auttaa heitä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään heidän kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaansa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille (Nuorisolaki 1285/2016).

Etsivällä nuorisotyöllä tavoitellaan nuorten yhdenvertaista osallisuutta, hyvän elämän edellytysten kohentumista ja inhimillisempää yhteiskuntaa. Rinnalla kulkevaa tukea ja ohjausta kynnyskettä tarjoava etsivä nuorisotyö vahvistaa sosiaalista luottamusta ja kestävästä kehitystä. Työ voi vähentää korjaavien palvelujen tarvetta sekä viimesijaisista etuuksista ja tulonsiirroista syntyviä kuluja. Orimattilalla etsivää nuorisotyötä on tehty vuodesta 2011 alkaen. Nyt

kolme etsivää nuorisotyöntekijää työskentelee vuosittain keskimäärin 150 nuoren kanssa. Työtä tehdään nuoren antamien tietojen perusteella, työ on luottamuksellista, vapaaehtoista ja nuorelle maksutonta. Työtä ei tehdä nuoren puolesta, vaan nuoren puolella. Etsivän nuorisotyön erittäin tärkeänä tehtävänä on myös tuoda nuorten ääni kuuluviin. Etsivä nuorisotyö kerää tietoa nuorten elinolojen parantamiseksi ja monialaisessa verkostossa tehtävän yhteistyön helpottamiseksi.

Hyvinvointi- osallisuus- ja tapahtumapalvelut

Hyvinvointi-, osallisuus- ja tapahtumapalveluiden toimintatuotot ovat n. 34 000 euroa. Toimintatuotot kasvavat edellisvuoteen verrattuna n. 11 000 euroa, joka selittyy pääosin tilojen vuokrauksella. Toimintakulut ilman vaikuttamistoimielinten kuluja ovat 170 000 euroa. Edellisvuoteen verrattuna toimintakulut ovat n. 59 000 euroa vähemmän. Erotusta selittää erilainen kustannuspaikkakirjaus sekä tiukan talousarvioraamin aiheuttama osallisuuskoordinaattorin työnkuvan uudelleen järjestely.

Hyvinvointi-, osallisuus- ja tapahtumapalveluihin kuuluvat koko kaupunkitasoinen hyvinvointi- ja osallisuustyö, senioripalvelut sekä tapahtumapalvelut. Myös vaikuttamistoimielimet, kuten aluekumppanuuspöytien, nuorisovaltuuston, lapsiparlamentin, vanhus- ja vammaisneuvoston sekä veteraaniasiainneuvottelukunnan ohjausvastuu on HOT-tiimin vastuulla. Vaikuttamistoimielinten budjetti on kuitenkin varattuna palvelualueen hallinnon kustannuspaikalle sekä aluekumppanuuspöytien omille kustannuspaikoille.

Senioripalveluiden tavoite on ehkäistä yksinäisyyttä ja aktivoida ikääntyneitä (+ 65 v). Senioripalvelut osallistaa mahdollisimman kattavasti orimattilalaisia ikääntyviä säännöllisesti yhteisen kohtaamispaikan, tapahtumien ja retkien kautta sekä ylläpitää kokonaisvaltaista hyvinvointia. Talousarviovuonna 2026 senioripalvelut kehittää toimintoja uusien toimitilojen myötä, yhdessä ikääntyneiden kanssa.

Hyvinvointikoordinaattorilla ja osallisuuskoordinaattorilla on keskeinen tehtävä hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämässä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen pohjautuu Päijät-Hämeen hyte-kärkiin: osallisuus ja yhteisöllisyys, mielen hyvinvointi, arjen turvallisuus sekä päihteettömyys ja terveelliset elintavat. Talousarviovuonna 2026 tavoitteena on tarkastella ja organisoida kaupunkitasoisen hyvinvointityön rakenteet palvelemaan jatkuvaa hyvinvoinnin edistämistyötä, tiedolla johtamista sekä sidosryhmien osaamisen hyödyntämistä.

Tapahtumapalvelut ovat osa tiimin työntekijöiden työnkuvaa ja tiimin voimin tuotetaan tapahtumia, tilaisuuksia ja juhlia kaiken ikäisille kuntalaisille. Tiukan talousarvioraamin vuoksi tapahtumapalveluiden tapahtumia joudutaan supistamaan toimintakaudelle 2026. Tämä tarkoittaa, että valotaidefestareita ei järjestetä ja sillä saavutetaan 5 000 euron säästö. Lisäksi talouden sopeuttamistoimien vuoksi esitetään, että Helinäntuvan kulut (sähkö + vuokra) siirretään alkuperäisen toiminta-ajatuksen mukaisesti perintövaroilla maksettavaksi. Tästä syntyvä säästö 8 800 €, on kirjattu budjettiin.

Suunnitteluvuodet 2027-2028 - keskeiset toiminnan linjaukset ja muutokset kehittämisohjelman mukaisesti

Suunnitteluvuosina sivistystoimialan palvelutuotannossa on keskeistä lasten, nuorten, perheiden ja kaupunkilaisten hyvinvoinnin edistäminen tarkoituksenmukaisen palveluverkon ja talouden mahdollistamissa puitteissa. Väestörakenteen muutos edellyttää ennakoivia ja suunnitelmallisia toimenpiteitä, jotta kaupungin asukkaille voidaan turvata laadukkaat sivistyspalvelut valtionosuuksiin ja verotuloihin nojaavan rahoituspohjan heikentyessä.

Useissa sivistystoimialan käyttämissä rakennuksissa on tiedostettu olevan toiminnallisia sekä rakennusten kuntoon liittyviä haasteita. Rakennukset ovat eri ikäisiä ja osaa on laajennettu useaan otteeseen. Korjausvelka on osin kohonnut. Rakennusten toiminnallisuus, sijainti ja kunto eivät täysin vastaa enää kokonaisuutena tulevaisuuden haasteita. Rakennukset perustuvat useaan pieneen yksikköön, ylläpitokustannuksia lisää rakennusten maantieteellinen sijainti.

Palveluverkon tarkastelua ja toimintojen keskittämistä puoltavat myös monet toiminnan laatuun ja kehittämiseen liittyvät näkökulmat. Näitä ovat esimerkiksi riittävien yksikkökohtaisten resurssien lisäksi jatkuvasti lisääntyvä oppimisen tuen ja oppilashuollon tarve sekä osaavan ja pysyvän henkilöstön saatavuus. Mitä hajanaisempi palveluverkko on, sitä enemmän esimerkiksi eri yksiköissä työskentelevien ammattilaisten aikaa kuluu matkustamiseen paikasta toiseen. Suuremmissa yksiköissä voidaan paremmin turvata resurssien määrä ja laatu sekä osaamisen kehittyminen jatkuvassa moniammatillisessa yhteistyössä. Palveluverkkoratkaisut mahdollistavat myös hallinnollisten toimintojen tehostamista sekä digitalisaatioon liittyvien infrastruktuuri-, laite- ja tukipalveluiden hankintoja ja organisointia. Myös koulun aamu- ja iltapäivätoimintaa sekä lasten monipuolista harrastustoimintaa koulupäivien yhteyteen on mahdollista organisoida paremmin tiiviimmässä palveluverkossa.

Vapaa-aika- ja hyvinvointipalvelujen painopisteet tuleville vuosille ovat palveluiden parempi hallinta, suunnitelmallisuus ja ennakoitavuus. Digitaalisuuden edistäminen ja viestintä tukevat perustehtävää. Osallisuuden kehittäminen ja asukkaiden aktiivisuuden tukeminen ovat keskeisiä tavoitteita, jotka painottuvat lapsiin ja nuoriin. Kaupungin rooli muuttuu tulevaisuudessa yhä enemmän mahdollistajaksi. Tavoitteena on parantaa lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Vaikuttavuuden mittaamista tulee kehittää, jotta toimenpiteiden tulokset saadaan näkyviksi ja toimintaa voidaan jatkuvasti parantaa.

Tuloarviot ja määrärahat

Liite.

Tulosaluekohtaiset

Liite.

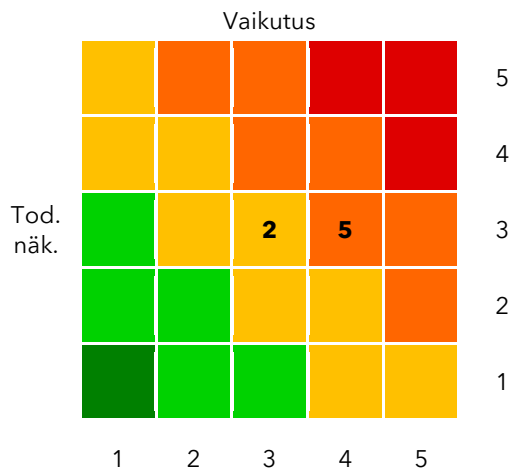
Henkilöstömäärät

Henkilöstömäärä	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Hallinto	4,08	4,1	4,1	4,1	4,1
Opetuspalvelut	216,91	203	200,1	195	190
Varhaiskasvatustpalvelut	138	128,5	124	122	120
Vapaa-aika- ja hyvinvointipalvelut			36,6	35,6	35,6
Toimiala yht.			364,8	356,7	356,7

Suoritteet ja tunnusluvut

Suorite, tunnusluku	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Lapsia kunnallisten varhaiskasvatuspalvelujen ja esiopetuksen piirissä lkm	497	490	500
Lapsia yksityisessä varhaiskasvatuksessa	167	160	160
Perusopetuksen kustannukset € / oppilas	10 923	11 926	11 900
Perusopetuksen oppilasmäärä	1713	1680	1 620
Lukiokoulutuksen kustannukset € / oppilas	14 217	12 602	13 106
Opiskelijamäärän keskiarvo	168	172	160
Opetuskiinteistöt	9	8	7
Pääkirjaston ja kirjastoauton käyntikerrat	67 822	70 000	71 000
Kokonaislainaus	192 138	220 000	200 000
Kävijät nuorisopalvelujen tapahtumissa sekä asiakasmäärät nuorisotiloissa ja nuorten toiminnoissa	5 133	6 000	6 000
Etsivän nuorisotyön asiakasmäärä	158	150	150
Taidemuseon kävijämäärä	4 116	6 000	6 000
Kirjasto-, kulttuuri- ja museopalveluiden järjestämät tapahtumat	185	100	200
Wellamo-opiston orimattilaiset opiskelijat	2 618	1 300	1 300
Avoin päiväkotikimppu kävijät	664	250	
Uimahallin kävijät	67 670		75 000
Kuntosalin kävijät	31 024		35 000
Liikuntaryhmien kävijät	9 230		13 000
Liikuntaneuvonnan asiakkaat	210		200
Senioripalvelujen järjestämisen toiminnan kävijämäärät	3 629		4 000

Riskienhallinta



Riskiluokka	Riski	Riskiarvo	Hallintatoimenpiteet	Toteuma	Tila
Toiminnallinen riski	Henkilöstön vaihtuvuuden jatkuminen. Henkilöstöllä oleva erityisosaaminen tai hiljainen tieto ei siirry eteenpäin.	Tod. näk.: 3 Vaikutus: 4 12	Henkilöstön hyvinvointiin panostaminen. Esihenkilötyön tukeminen. Perehdytysprosesseista huolehtiminen.		Riskiarvo pysynyt ennallaan →
Toiminnallinen riski	Osaavan/kelpoisen henkilöstön rekrytointiongelmat	Tod. näk.: 3 Vaikutus: 4 12	Huolehditaan tehtävien pito-/vetovoimasta olemassa olevien resurssien ja realiteettien puitteissa mahdollisimman hyvin.		Riskiarvo noussut ↗
Taloudellinen riski	Sisäilma-tms. tilahaasteiden realisoituminen ennakoitua nopeampina/akuutteina väistötila- tms. tarpeina.	Tod. näk.: 3 Vaikutus: 4 12	Palveluverkkotyö, sisäilmatyöryhmä.		Riskiarvo noussut ↗
Vahinkoriski	Liikuntapalveluiden tiloissa, ryhmissä tai tapahtumissa asiakkaille tai vierailijoille tapahtuvat tapaturmatilanteet.	Tod. näk.: 3 Vaikutus: 3 9	Henkilöstön koulutus, turvallisuusasiakirjojen päivitykset ja turvallisuuskoulutukset		Riskiarvo pysynyt ennallaan →
Toiminnallinen riski	Tiedon käsittelyyn liittyy aina riskejä, jotka toteutuessaan voivat aiheuttaa organisaatiolle merkittävästi lisätyötä ja toisaalta aiheuttaa tietoturvariskejä sekä mainehaittaa. Mahdolliset ulkoisen serverin kaatumiset voivat aiheuttaa tiedonkulkuun	Tod. näk.: 3 Vaikutus: 4 12	Varmistetaan kaupunkitaseisten ohjeiden tietosuojasta olevan ajantasalla ja kaikkien henkilökunnan jäsenten saatavilla. Suojataan työkäytössä olevat puhelimet ja koneet asianmukaisesti ja koulutetaan henkilöstöä tietosuoja-asioita.		Riskiarvo pysynyt ennallaan →

	merkittäviäkin ongelmia. Palvelunestohyökkäys tai tietomurtoyritys on todennäköisempää vuoden 2025 aikana kuin aikaisemmin, sillä julkisiin toimijoihin on kohdistunut kohonnut määrä hyökkäyksiä.				
Toiminnallinen riski	Vapaa-aika- ja hyvinvointipalvelualueen pieni esihenkilöresurssi ja laajat toimenkuvat aiheuttavat haavoittuvuutta organisaatiossa. Äkilliset ja yllättävät poissaolot, henkilöstön vaihtuvuus saattaa aiheuttaa hyvin haastavia tilanteita tiedonkulun, osaamisen sekä ajankäytöllisen resurssin näkökulmasta.	Tod. näk.: 3 Vaikutus: 3 9	Työtehtävien vuosikellottaminen, tiedonjako, prosessikuvaukset sekä sijaisjärjestelyjen ennakointi		Riskiarvo noussut 
Taloudellinen riski	Säästötoimenpiteet (varhaiskasvatuspalveluissa lisäryhmävarauksen poistaminen, sijaisten palkkojen riittävyys, palvelusetelien vähennys, yksityisen hoidon tuen kuntalisän rajaaminen, opetuspalveluissa Kuntolayksikön resurssin poistaminen ja valmistavan opetuksen lakkauttaminen) sisältävät lisätalousarvion riskin.	Tod. näk.: 3 Vaikutus: 4 12	Varhaiskasvatuspalveluissa henkilöstömitoituksen seuranta ja palvelutarpeen ennakointi. Opetuspalveluissa palvelutarpeen ennakointi. Valmistautuminen lisätalousarvion esittämiseen.		Riskiarvo noussut 